

Sociologický výzkum v právu

- ▶ Určitá právní odvětví mají tendence obsahovat empirii častěji než jiná. K nim patří environmentální problematika, ekonomie a právo a zejména **oblast trestního práva**.

Sociologický výzkum v oblasti práva

PŘÁVNÍ MONOGRAFIE

Mediace v praxi optikou empirického výzkumu

Lenka Holá, Martina Urbanová a kol.

 Wolters Kluwer

Sociologický výzkum v oblasti práva

- ▶ **Doktrinální výzkum** vychází z předpokladu, že právo je svébytný normativní systém. Jedná se o teoretický výzkum, který se dívá na právní systém zevnitř: interpretuje právní normy, podává normativní výklad existující judikatury, zkoumá provázanost a konzistentnost jednotlivých pravidel, systematizuje a racionalizuje právo jako celek.
- ▶ **Empirický výzkum** umožňuje porozumět právu ve vztahu k dalším systémům, jako je systém sociální, ekonomický či kulturní.
- ▶ Empirický výzkum ukazuje, jak se doktrinální model projevuje a funguje v sociální realitě.

Sociologický výzkum- obecné vymezení

- ▶ **Pojem výzkum** znamená tvůrčí poznávací činnost v oblasti vědy, směřující k odhalení příčin a podmínek zákonitostí konkrétních jevů v přírodě a lidské společnosti.
- ▶ **Předmětem** sociologického studia je vztah **sociální jev - jiné sociální jevy**.
- ▶ **Velmi často pracujeme s lidmi a daty o lidech, z čehož ve srovnání s přírodními vědami vyplývá více zdrojů nepřesností, etických otázek a praktických problémů.**

Druhy výzkumů

- ▶ Individuální nebo skupinový;
- ▶ Reprezentativní;
- ▶ Zkušební;
- ▶ Experimentální;
- ▶ Komparativní.

Reprezentativní výzkum

- ▶ Matematická statistika poskytuje různé způsoby výběrů, kterými lze získat poměrně **malý výběrový soubor** z něhož se dělají odhady na **základní soubor** (všechny případy v dané oblasti). Obvykle se hledá vzorek, který má charakteristické rysy základního souboru (**kvótní výběr**).
- ▶ Reprezentativnosti se přiblížíme také tehdy, jestliže vybereme vzorek tak, aby každý prvek základního souboru (celé populace) měl stejnou pravděpodobnost se dostat do vzorku (**náhodný výběr**).
- ▶ Neexistuje reprezentativnost stoprocentní.

Metoda sociologického výzkumu

- ▶ Pojem **metoda** v nejširším významu znamená cestu, způsob, návod, kterým se něco dosáhne
- ▶ Základní metodou v sociologii je metoda **logická** a **historická** (slouží především potřebám teoretického studia).

Kvantitativní a kvalitativní metoda

▶ **Kvantitativní metody** vycházejí z principu verifikace hypotéz.

▶ **Kvalitativní metody** odmítají princip předběžné konstrukce skutečnosti aktivitou badatele.

Kvantitativní metody

- ▶ Směřují k explanaci, k vysvětlení na základě odhaleného kauzálního vztahu nebo zákonité tendence. Typickým řešením jsou statistické postupy.

Kvalitativní metody

- ▶ Výzkumník vstupuje do terénu nezatížen apriorními předpoklady a nezdůrazňuje se objektivní odstup od skutečnosti, ale naopak subjekt-subjektová povaha poznání sociální reality, do které musíme proniknout a porozumět jí. Hypotézy tak stojí až na konci procesu zkoumání jako jeho výsledek. Typický je přístup monografický a historický (biografické metody).

Kvalitativní versus kvantitativní

- ▶ Základem rozlišování mezi kvantitativním a kvalitativním výzkumem je povaha dat. Zatímco kvantitativní výzkum pracuje s daty v podobě čísel, kvalitativní výzkum pracuje s daty nečíselné povahy. Kvantitativní výzkum je pozitivistický, pracuje s proměnnými, které mohou být měřeny, a studuje vztahy mezi těmito proměnnými. Této konceptualizaci odpovídají i metody, které se používají při sběru a analýze dat. Kvalitativní výzkum nezkoumá proměnné, ale případy a procesy. Na rozdíl od kvantitativního výzkumu není standardizován, proto existuje celá řada kvalitativních výzkumných přístupů, neboť lze říci, že na každý výzkumný problém je v kvalitativní strategii „ušit“ konkrétní výzkumný postup, který se navíc v průběhu výzkumu pružně mění.

Kvantitativní versus kvalitativní

O rozdělování na kvantitativní a kvalitativní výzkum se vede odborná debata, tento rozdíl bývá zpochybňován s tím, že není tak příkrý, jak je vykládán, jsou vytvářeny různé techniky a strategie propojování obou typů výzkumů apod

Procedury sociologického výzkumu

- ▶ **Procedura** je určitý způsob organizace sociologického výzkumu. Často se používá kombinace jednotlivých procedur. Sociologie má k dispozici 5 základních procedur:

Procedura

- ▶ Statistická – používá se pro hromadné jevy, využívá některých metod ze statistiky.
- ▶ Monografická – předmětem pozorování je jeden případ, objekt.
- ▶ Experimentální – navozuje jevy a procesy (experiment laboratorní a terénní).
- ▶ Typologická – vychází z empirických informací, které analyzuje a uspořádává do typů.
- ▶ Historická procedura – informace zjišťuje z pramenů, dokumentů a výpovědí.

Historická procedura

- ▶ Zabírá obvykle kratší časové úseky než historická metoda, slouží potřebám sociologického výzkum.
- ▶ Historická procedura úzce souvisí s dlouhodobým tzv. **longitudinálním výzkumem**.

Techniky sociologického výzkumu

**TECHNIKA JE SOUHRN SPECIÁLNÍCH POSTUPŮ
NA EFEKTIVNÍ VYUŽÍVÁNÍ NĚKTERÉ PROCEDURY,
ZPŮSOB SBĚRU EMPIRICKÝCH DAT.**

Výzkumné údaje se zachycují zejména pomocí těchto technik:

- ▶ Pozorování
- ▶ Rozhovor
- ▶ Dotazník (anonymní, neanonymní).
- ▶ Anketa.
- ▶ Experiment.
- ▶ Studium dokumentů (obsahová analýza, sémantická analýza).

Dotazníková šetření - návratnost

- ▶ Klesající míra návratnosti je v čase rostoucím úskalím, které nejen zvyšuje náklady na výzkum, ale také ohrožuje kvalitu a věrohodnost získaných výsledků. Mezi nejvýznamnější důvody pro pokles návratnosti v čase patří zvýšená mobilita a zaměstnanost populace, klesající ochota sdílet osobní informace a přetížení populace různými typy dotazníků a anket

Fáze sociologického výzkumu:

- ▶ **Příprava (projekt);**
- ▶ **Sběr dat;**
- ▶ **Zpracování;**
- ▶ **Interpretace a praktická aplikace.**

Projekt výzkumu

- ▶ 1) **Námět a výzkumný problém**
- ▶ 2) **Dosavadní stav poznání**
- ▶ 3) **Cíl výzkumu**
- ▶ 4) **Předmět výzkumu**
- ▶ 5) **Zkoumaný soubor**
- ▶ 6) **Metody a techniky**
- ▶ 7) **Zpracování výzkumu**
- ▶ 8) **Organizační zabezpečení**
- ▶ 9) **Využití výsledků**

Sociometrie

- ▶ **Sociometrii** lze vymezit jako soubor kvalitativních postupů při analýze struktury a dynamiky převážně malých společenských skupin pomocí zjišťování **socioemočních preferencí** (volby sympatie a antipatie).
- ▶ Používá se zejména **sociometrický test**

Sociometrie

- ▶ Zakladatel **Jakob Levi Moreno** (1892-1974), americký psychiatr působící jako psychoterapeut ve Vídni.
- ▶ Moreno používá: **psychodrama a sociodrama**

Sociotechnika

- ▶ praktická vědní disciplína, která se zabývá tím, jak pomocí určitých prostředků dosáhnout plánovaného efektu. Je to soubor doporučení, jak provádět cílevědomě a plánovitě sociální změny, aby bylo dosaženo žádaného cíle.

Kvantitativní výzkum

- ▶ <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/instituce-a-politici/5133-duvera-stranickym-predstavitelum-leden-2020>Důvěra stranickým představitelům – leden 2020 - Centrum pro výzkum veřejného mínění.html

Kvalitativní výzkum

- ▶ <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/13159/11665>
<https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/13159/11665>
<https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/13159/11665>